

CHANTAL VAN DEN BRINK

Brieven van mijn ziel | 2

Over vastzitten in een oude vorm
en zoeken, maar niet vinden,
tot de dam breekt

Brieven van mijn ziel | 2

Chantal van den Brink

Brieven van mijn ziel | 2

Over vastzitten in een oude vorm
en zoeken, maar niet vinden,
tot de dam breekt

1999 - 2005

Uitgeverij Bierman van den Brink

Eerste druk september 2013

Tekst: Chantal van den Brink

Omslagontwerp en opmaak: Hemels van der Hart b.v.

Omslagfoto: Archief van de auteur

Foto auteur: Wilco van Dijen

Druk: Wilco b.v.

Verspreiding Nederland en België: Scriptum b.v.

ISBN 978-90-818172-1-9

NUR 402

© Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt worden door middel van druk, fotokopie,
digitale reproductie of op welke wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van:

Uitgeverij Bierman van den Brink b.v.,

Postbus 52, 3940 AB Doorn, 0343 - 444 629

www.chantalvandenbrink.nl

Het misbruikte kind is niet in staat
een innerlijk gevoel van veiligheid te ontwikkelen.

Judith Lewis Herman, Trauma en Herstel

Voor onze dochters,
het patroon is doorbroken.

I.

Verliefd

Eind juli 1999: de regen komt met bakken uit de egaal grijze hemel die doet verlangen naar zon en verre stranden. Het opgeschoten groen buigt het hoofd onder de zware druppels. Water dat uit een gammele pijp gutst, stroomt in een beekje voor mijn voeten over de betonnen oprit en verdwijnt even verderop in een hevig borrelende put. Een moment huiver ik; mijn stevige regenjack en dikke fleecetrui kunnen niet verhinderen dat de kou in mijn botten trekt. Deze lelijke bakstenen garage, die ongetwijfeld zonder goedkeuring van de welstandscommissie tegen het landhuis is gemetseld, heeft de vochtigheidsgraad van een champignonkwekerij. Op twee plastic klapstoelen tussen de groen gebeitste deuren aanschouwen wij, kersverse landgoedeigenaren, mismoedig ons zojuist verworven bezit.

Buitenplaats De Viersprong in Woudenberg bestaat uit een in eclectische stijl opgetrokken hoofdhuis, een bijbehorend koetshuis en een Zwitsers chalet op 5 hectare grond. Toen het in de tweede helft van de achttiende eeuw werd gesticht als buitenverblijf voor een rijke Utrechtse familie, grensde het aan zandpaden. Maar nu staan de drie gebouwen, ingehaald door de moderne tijd, in een halve cirkel in een oksel van de kruising van twee provinciale wegen. Het rumoer van de passerende auto's vormt een schril contrast met de rust van het park achter de gebouwen, waar grasvelden, rododendrons en beukenlanen

overgaan in de uitgestrekte loof- en naaldbossen van de Utrechtse Heuvelrug. Kortom, een ideale plek om te wonen en ons bureau te vestigen. Maar dan moeten we wel vijftig jaar achterstallig onderhoud wegwerken.

‘Waar moeten we in hemelsnaam beginnen?’ De blocnote waarin ik een overzicht van de renovatie wil opstellen, ligt nog ongebruikt op mijn schoot. Natuurlijk wisten we dat het landgoed in deplorabele staat was. Maar nu de meubels van de vorige eigenaar verhuisd zijn met achterlating van vale plekken, spinnenwebben en restanten overbodige huisraad, zien we pas goed hoe belabberd het geheel eraan toe is. Bovendien laat al die nattigheid het verval nog sterker uitkomen, zoals zout in een open wonde de pijn dieper doet voelen.

‘Tja, het is niet best, hè?’ Wim trekt een scheve grijns, zijn zwarte haar plakt tegen zijn voorhoofd. ‘We zijn eigenaar van een object met potentie, schat. Typisch iets voor ons.’ Gedicideerd staat hij op en steekt met een vastberaden glans in zijn ogen zijn hand naar me uit. ‘Kom, we gaan een rondje maken.’

Ik laat me overeind hijsen, gesterkt door zijn energieke houding. Hij heeft gelijk, het heeft geen zin om hier te gaan zitten kniezen.

Via de donkere opslagruimte recht onder de woonkamer van het landhuis bereiken we de lange houten wenteltrap en klimmen de drie verdiepingen naar boven. Even later staan we in een smal gangetje op de kapverdieping. In de grote vierkante kamer aan mijn rechterhand biedt een plastic kozijn dat met een ontsierende laag purschuim achteloos in de gevel lijkt gezet, een spectaculair uitzicht op het park. Dat is ook gelijk het enige mooie dat ik hier kan ontdekken. ‘Het is erger dan ik me herinner, alles is even vies. En het stinkt.’ Met een vinger trek ik voorzichtig een kastdeur open. Een zwart beschimmeld douchegordijn bungelt

met slechts drie ringen aan een krakkemikkige rail boven een even beschimmelde, geel uitgeslagen douchebak. Jakkas! ‘Kun jij je voorstellen dat iemand zich hier heeft gewassen?’

Wim steekt zijn hoofd over mijn schouder. ‘Tja, dat krijg je als je zo’n ruimte niet ventileert. Kun je maar één ding mee doen: slopen. Dat geldt trouwens voor alles op deze verdieping.’ Wijds gebarend beent hij door de wirwar van uit kraaldelen opgetrokken hokjes. ‘We halen alles eruit, daarna beginnen we opnieuw.’ Zijn vader werkte in de bouw, evenals zijn oudere broer. Ook al is mijn man niet in hun voetsporen getreden, hij heeft wel behoorlijk wat kennis van hen meegekregen.

Ik sla mijn blocnote open en begin een lijstje van de items die Wim in hoog tempo opsomt. Dan wijst hij op de dakkapel in de gang. ‘Die heeft ook zijn beste tijd gehad, het dak moet worden nagekeken.’ Hij attendeert me op een bruine plek in de rand van het plafond.

Wanneer ik twee pagina’s vol aantekeningen heb, zakken we af naar de eerste verdieping. Wim gaat weer voorop. ‘Shit!’ Ik hoor zijn uitroep, gevolgd door een hartgrondige vloek, wanneer ik zelf nog halverwege de wenteltrap ben.

Ik sprint over de laatste treden naar hem toe. ‘Wat?’ Dan zie ik het: in de lange gang stroomt het regenwater langs de muren, het vale tapijt is doorweekt. Verschrikt sla ik een hand voor mijn mond. ‘Hoe kan dit?’

Hij trekt een raam open en tuurt omhoog. ‘Die goot loopt over.’ Ik open de deur van de aangrenzende slaapkamer. De lange muur waartegen voorheen een bed stond, ziet tot mijn afgrijzen ook al zwart van de schimmel, maar het is er wel droog. Wim checkt snel de andere kamers op deze verdieping, gelukkig zijn ze allemaal droog. Maar in de grote woonkamer beneden sijpelt ook water langs de muren. Niet zo erg als op de eerste verdieping,

maar genoeg om schade aan te richten: de tengel op de wanden is doorweekt en op de oude parketvloer staan plassen. Verslagen sta ik erbij en kijk ernaar. 'Moeten we geen emmers neerzetten?'

Mijn man lacht om zo veel naïviteit. 'Dat heeft geen zin. Hier kunnen we nu niets aan doen, ik bel vanmiddag gelijk een loodgieter. Hopelijk stopt het snel met regenen.'

Gewapend met een grote paraplu steken we even later de parkeerplaats over. Nou ja, parkeerplaats. Het aarden plateau, met vakken tussen de bomen waar precies een auto past, heeft meer weg van een grote modderpoel. Wim zegt wat ik denk. 'Dit kan natuurlijk niet. Zie je onze klanten hier bij slecht weer al uit hun auto stappen, dan zijn hun nette schoenen gelijk geruïneerd.' Ik schrijf: stratenmaker. 'Die bomen moeten we ook aanpakken, ze zijn topzwaar met vergroeide uitlopers.' Hij pakt een tak in zijn hand. 'Hieronder kan ik het zelf wel, maar voor de kruinen hebben we een hoogwerker nodig. Nu loop je het risico dat iemand een keer zo'n tak op zijn auto krijgt.'

Ik knik, 'of op zijn hoofd', en schrijf: boomchirurg. En zo gaat het door. Het onkruid reikt waar je ook kijkt tot heuphoogte; terrassen en bestrating zijn er niet, verlichting evenmin.

Het koetshuis, aan de overzijde van de parkeerplaats, is weliswaar opgelapt met voor een historisch pand de meest foute bouwmaterialen, maar wel bruikbaar. We besluiten daar voorlopig te gaan wonen, dan kunnen we in ieder geval douchen en koken.

Het chalet blijkt er net zo erg aan toe als het landhuis. De elektrische installatie is vooroorlogs, het sanitair verkalkt en er wordt gestookt met ondergrondse olietanks. Er zit niets, maar dan ook werkelijk niets bruikbaars meer in.

Het vierde pand op het terrein, het boswachtershuis, een immense schuur met een piepkleine woning, bekijken we niet

eens. Dat komt later wel, we hebben onze handen al meer dan vol.

‘Snap jij dat ze het zover hebben laten komen?’ Ik gooi mijn blocnote op de achterbank van de auto. ‘Onbegrijpelijk dat hier mensen hebben gewoond!’

’s Avonds na het eten werk ik mijn aantekeningen uit: hoofdklussen, deelklussen, een voorlopige tijdsplanning en een eerste inschatting van het benodigde budget. Het overzicht doet me wel even slikken, de lijst beslaat zo’n vijf A4’tjes. ‘Wat hebben we ons op de hals gehaald?’ Ik leg de velletjes voor Wim op de keukentafel. ‘Het is veel meer werk dan we dachten, dat redden we nooit voor de kerst.’ Het kantoor in Laren is per 1 januari opgezegd. Ik tel de tussenliggende periode op mijn vingers. ‘We hebben maar vijf maanden.’

Hij bestudeert de lijst aandachtig. ‘Ja, het is krap. Maar met kleine aannemers verloopt zo’n proces sneller. Eerst moet er worden gesloopt, ik weet wel wie ik daarvoor moet vragen. Als die troep eruit is, kunnen we het geheel beter overzien. In de tussentijd gaan we op zoek naar de juiste partijen.’

De rest van de avond nemen we de verbouwing tot in detail door. We besluiten ons te richten op het meest noodzakelijke onderhoud, een totale renovatie kunnen we sowieso niet betalen. Het landgoed zal over enkele jaren worden aangemerkt als Rijksmonument, wat allerlei subsidies en aftrekregelingen binnen bereik brengt. Daar hebben we nu niks aan, maar later wellicht wel.

‘Schat, even iets heel anders, heb jij Ilse recentelijk nog gesproken?’

Ik leg de papieren in mijn schoot en schud mijn hoofd. ‘Niet sinds ze is verhuisd. Ik weet niet goed hoe ik ermee om moet

gaan, ze is zo veranderd.' In gedachten zie ik het gezicht van mijn liefste vriendin, die ik in 1994 tegelijk met Wim ontmoette bij de jaartraining 'empowerment' van Visions. Een paar maanden terug is ze bij haar vriend in Duitsland gaan wonen. Ik zou blij voor haar moeten zijn. Ik zou haar haar geluk moeten gunnen. Ik zou haar op moeten zoeken en onze vriendschap moeten onderhouden. Maar ik ben bevroren. Sinds ze deze relatie heeft, herken ik haar niet meer. De verandering gaat verder dan haar uiterlijk: ze praat anders en gedraagt zich anders. Maar als ik erover begin, wordt ze boos. Terwijl we altijd alles konden bespreken. Zucht. 'Haar vertrek voelt als een amputatie.'

Wim pakt mijn hand. 'Ik weet dat je het moeilijk vindt, maar je moet haar wel laten weten hoe belangrijk ze voor je is.'

Ik kus zijn wang. 'Ik zal haar bellen,' beloof ik halfslachtig. Maar vanbinnen weet ik dat ik dat niet ga doen. Ik ben soms net een schildpad: als ik me om welke reden dan ook ongemakkelijk voel, kruip ik diep in mijn schulp.

Een paar dagen later begint de zoon van een goede vriend met enkele maten aan het sloopwerk. Alleen al het landhuis levert twaalf 10-kuubcontainers afval op. Plafonds, muren, vloeren, wanden: met uitzondering van de historische elementen maken we alles kaal. De trucks rijden af en aan. Onder de schrootjes vinden we oude kranten uit de vorige eeuw met aantekeningen van de toenmalige timmerlui, achter de hardboardplaten ontdekken we de oude deuren en onder een spuuglelijke laag egaline de oorspronkelijke tegelvoer, allemaal aangename verrassingen. Alleen de vondst van een bijenkolonie achter het dakbeschot is minder bruikbaar, de plaatselijke imker moet eraan toe komen om het volkje te verhuizen.

Wim en ik halen ons huis in Huizen leeg en trekken in het

koetshuis. Op de bovenverdieping belanden ons bed, kleding en andere noodzakelijke spullen; de overige verhuisdozen stapelen we beneden naast de bank tegen de muur. Onze tijdelijke behuizing houdt daarmee het midden tussen een vakantiewoning en een opslagloods. In de tussentijd valt de ene na de andere offerte op de mat, dikke pakken papier met specificaties van voorwaarden en prijzen. Iedere avond bestuderen we de kleine lettertjes en zetten de alternatieven op een rij.

‘We moeten bijlenen.’ Met de laatste uitdraai van mijn spreadsheet in mijn hand leun ik naast Wim tegen de keukentafel.

Hij kijkt op van een offerte die morgen de deur uit moet. ‘Is het zo erg?’

Ik bijt op mijn lip. ‘Erger, we komen een paar ton tekort.’

Hij schuift de offerte opzij. ‘Dan moeten we kijken wat we kunnen schrappen.’

Samen analyseren we welke onderdelen van de verbouwing strikt noodzakelijk zijn. Maar na twee uur soebatten en strepen gaapt er nog steeds een groot gat. ‘Wat we doen, moeten we in ieder geval goed doen.’ Ik schenk onze mokken vol. ‘Een historisch pand als dit verdient het om in ere te worden hersteld.’

‘Dan gaan onze maandlasten wel omhoog.’ Als bijdrage aan de hypotheek gaat Soulstation maandelijks een pittige huur betalen.

Ik raap de papieren bij elkaar en stop ze in mijn werktas. ‘Ja, dat is waar, maar we kunnen niet meer terug. We hebben A gezegd, nu moeten we ook B zeggen. Stel je eens voor hoe mooi het wordt. Zie je ons straks al zitten bij de grote open haard in de herenkamer, met cliënten of collega’s? De schoonheid, de rust en de ruimte, die investering betaalt zich dubbel en dwars terug.’

Dat de aanschaf van De Viersprong een grote gok is, beseffen we drommels goed. Dat ons jonge bedrijf haar jaaromzet nagenoeg moet verdubbelen om de huur te dragen, ook. Maar hoezeer we

onzelf daarmee onder druk zetten, dat onderschatten we. Liefde maakt blind.

Gelukkig ziet onze accountmanager bij de bank geen problemen en binnen een paar weken is de aanvullende financiering geregeld. Het is de tijd dat de bomen tot in de hemel lijken te groeien. Zodra het groene licht er is, gaan installateurs, metselaars, stukadoors en schilders achter elkaar aan de gang; op hoogtijdagen lopen er wel zestien man tegelijk rond. Buiten is het een slagveld, de panden zijn waar je ook kijkt omgeven door hopen zand en aarde. Een aannemer graaft de gevels twee meter uit om die van buitenaf waterdicht te maken, een verwijderde olietank laat een manshoog gat met een lengte van een gemiddelde zeilboot achter en grote machines bikken oude aardlagen af voor nieuwe paden en een parkeerplaats.

Als een soort mobiele eenheid slaan we ons door deze periode heen, de telefoon staat roodgloeiend met allerlei problemen die tegelijkertijd om aandacht vragen. We plannen, pleiten en soebatten met de werklui, maken overuren, en racen heen en weer tussen Woudenberg en Laren waar Soulstation gewoon doordraait. Krankzinnig, eigenlijk kan het niet. Maar we zijn vastbesloten om te slagen en zetten alles op alles om dat te bereiken. Niemand die ons vraagt of we wel goed bezig zijn. Familie, collega's en vrienden spreken hun bewondering uit voor ons lef om deze droom na te jagen; als ze al hun bedenkingen hebben, dan houden ze die voor zichzelf. Alleen mijn moeder, die midden in de ergste puinhoop een kijkje komt nemen, maakt bezwaar. 'Jullie hebben je wel heel veel op de hals gehaald, Chantal.' Met opgetrokken wenkbrauwen stapt ze over een vers gegraven geul op de parkeerplaats. 'Ik hoop dat je weet wat je doet.'

'We hebben het goed doorgerekend, mam. Ja, je hebt gelijk,

het is een enorme stap. Maar als het misgaat, kunnen we het landgoed toch weer verkopen?' Ik praat vanuit mijn ervaring met een alsmaar aantrekkende vastgoedmarkt. Mijn huis in Bikbergen en Wims flat in Amsterdam zijn indertijd snel en met winst weer verkocht.

'Je denkt er te gemakkelijk over, echt. Als de markt een keer instort, zit je met de gebakken peren.' Mijn moeder begon haar onderneming destijds in een economische recessie, ze spreekt uit ervaring.

Maar ik wil het niet horen.

Gelukkig is er ook afleiding. In het vroege najaar krijg ik het bijna tweejarig zoontje van een vriendin te logeren; zijn net gescheiden moeder gaat een weekendje weg. Ik maak er een heel programma van: op vrijdag ga ik met het jongetje aapjes kijken in Artis, op zaterdag doe ik in het dorp de boodschappen met hem in de buggy en op zondag gaat hij mee naar de sauna. Op Wims rug glijdt hij kraaiend door het zwembad. Maar van de hete cabines moet die kleine natuurlijk niks hebben. Dus zet ik hem in de rustruimte in zijn stoere badjasje op een kleed op de grond en strijk zelf op een ligstoel neer.

Vertederd kijk ik naar dat kleine mensje, dat vol aandacht met zijn speelgoeddieren speelt. 'Kijk, mooi!' roept hij af en toe, trots. Afgewisseld met kreten als: 'jaaah, oooh, boeeh...'

Ik zou nu zeven maanden zwanger zijn geweest. Even leg ik mijn hand op mijn platte buik, een pijnscheut trekt door mijn hart. Als alles goed was gegaan, was onze baby in november geboren. Zou de ziel van het kind hebben geweten dat ons zo'n zware verbouwing te wachten stond? Zou dat de reden zijn dat ik een miskraam kreeg? Giswerk, natuurlijk. Wie het weet, mag het zeggen. Ik pak een flesje appelsap uit mijn tas en geef dat aan het

mannetje naast me. Hij pakt hem met twee handjes tegelijk aan en begint met gulzige teugen te drinken.

Zal ik ooit moeder worden? Volgens mijn gidsen is het volgend jaar zover. Wat moet er dan een hoop veranderen in mijn leven. Nu kan ik mijn eigen schema volgen, behalve mijn werk is er niets dat iets van me vraagt. Als ik bedenk hoeveel uren ik nu maak... Maar goed, dat is een fase. Als de verbouwing voorbij is, zal het wel rustiger worden. Als die verbouwing een keer voorbij is. Er zijn momenten dat ik me afvraag of het ooit goed komt.

Maar natuurlijk komt het goed. Wanneer mijn kind-voor-een-weekend allang weer terug is naar zijn eigen moeder en de bomen hun blad beginnen te verliezen, zijn de eerste resultaten daar. De belangrijkste verbeteringen zijn voor het oog niet eens zichtbaar. Een volledig nieuwe elektrische installatie, geïsoleerde wanden, dito vloeren, nieuwe kozijnen waar nodig, een (deels) nieuw dak met nieuwe goten, je loopt er zo aan voorbij. Maar het geheel voldoet weer enigszins aan de normen van deze tijd: een mix van modern comfort met historische elegantie.

Eind november, op het moment dat ik in de laatste fase van de verbouwing ergens halverwege een werkdag het koetshuis binnenloop en mijn tas op het aanrecht zet, gaat mijn telefoon. Gedachteloos neem ik op, in de verwachting dat Wim iets met me wil afstemmen. Maar het is mijn oma, een intens verdrietige oma. 'Chantal,' huilt ze, haar stem zo hees dat ik haar nauwelijks versta. 'Chantal, wil je me alsjeblieft komen helpen? Ze hebben me zo achtergelaten, hoe moet dit nou?'

Met de telefoon tegen mijn schouder geklemd, zet ik een ketel water op. Mijn keel voelt zo droog als perkament. Achtergelaten?

Wie? Waar? Dan daagt het me. Ze zou deze week verhuizen naar een andere flat. 'Popoe, rustig maar. Vertel me wat er is.'

Snikkend doet ze haar verhaal. De verhuizers hebben zoals afgesproken haar spulletjes keurig ingepakt en overgebracht. Maar uitpakken doen ze niet en haar kamer inrichten evenmin.

'Maar helpen de mensen van het huis je dan niet?'

'Nee, dit vinden ze een zaak voor de familie. Maar je moeder weigert om te komen.'

Mijn bloed kookt, hoe kan mijn moeder zo hard zijn? Hoe kan ze haar moeder, haar blinde, oude moeder die alleen nog kan lopen met hulp van een stok, zo laten zitten? Ja, ze kan zeuren tot je er gek van wordt. Maar wat dan nog? Ondertussen scan ik in gedachten mijn programma. Eigenlijk kan ik niet weg. Ik moet nog iets voorbereiden en mijn lijf schreeuwt om rust. Maar wat moet, moet. 'Ik ben over een uur bij je.'

Ik bel Wim, die in Laren op kantoor zit, en leg de situatie uit. 'Kun je mee?'

'Eigenlijk niet, maar we kunnen haar niet laten zitten. Ik zie je daar.' De schat!

We treffen mijn oma met verwarde haren ontredderd in haar stoel in een hoek van de kamer, omgeven door opgestapelde verhuisdozen en willekeurig neergezet meubilair. Het kamertje is zo vol, dat je je kont amper kunt keren. Ik zak op mijn knieën en sla mijn armen om haar frêle lijf. 'Het komt goed, lieverd.' Ze lacht dapper door haar tranen heen. 'Zeg maar hoe je het hebben wilt.'

'Nou, ik dacht mijn bed in die hoek,' begint mijn oma. Ze mag dan wel blind zijn, maar ze is beslist niet gek. Alleen is deze kamer de helft kleiner dan de vorige, ze kan nooit alles kwijt. Behoedzaam beginnen Wim en ik te schuiven tot we de mooiste stukken een plek hebben gegeven. Naast haar stoel aan de rechterkant komt

een tweede fluwelen fauteuil; ertussenin het kleine eikenhouten tafeltje dat getuige is geweest van zo veel lange gesprekken onder het genot van talloze glazen sherry. Tegen de lange muur de zware dekenkist die vroeger vol beddengoed zat en waar ik als kind zo graag mijn handen doorheen liet gaan. Erboven zal de timmerman een dezer dagen een worteldoek met haar collectie tinnen borden ophangen, evenals haar olieverfschilderijen. Boven het bed komt mijn favoriet: een zachtgroen geschilderd paneel met witte rozen. Ten slotte wringen we links naast haar stoel een tafeltje met haar telefoon, voorzien van extra grote knoppen die ze op de tast weet te vinden. En natuurlijk haar stereo. Nu mijn oma geen televisie meer kan kijken, luistert ze graag naar de uitzendingen op de radio, bij voorkeur op het gebied van wereldpolitiek. Ze heeft me vaak tuk met haar kennis, wanneer ze me in een beschouwing over de laatste beslissingen van vaderlands kabinet probeert te betrekken. Tevergeefs, zij weet er veel meer van dan ik. De andere meubels zetten we voorlopig in de berging.

Daarna pakken we dozen uit. Serviesgoed, linnengoed, kleding, alles krijgt zo goed en kwaad als het kan een plekje. We werken tot diep in de avond en halen tussendoor een snelle hap bij de snackbar. Mijn oma kletst tegen ons aan. ‘Weten jullie dat mijn zus net is geopereerd?’ Ik hoef de vraag niet te beantwoorden, ze begint het verhaal automatisch in geuren en kleuren te vertellen. Mijn oma komt uit een gezin met vijf dochters, waarvan er nog twee in leven zijn. Verschrikkelijk vindt ze het, om haar dierbaren te verliezen. Zelf zweefde ze ook al een aantal malen op het randje van de dood. De laatste keer was een paar maanden terug, toen ze na een zware longontsteking met spoed werd opgenomen in het ziekenhuis. Maar krakende wagens rijden het langst en ze verbaasde iedereen door na een

week volledig te herstellen. Dan verandert ze van onderwerp. 'Begin niet aan kinderen, hoor, Chantal. Je hebt er niets aan, kijk naar mij. Je oom zit altijd in het buitenland, die belt gelukkig wel, maar zien doe ik hem niet. En van je moeder hoor of zie ik nooit wat.' Het is ieder bezoek hetzelfde liedje. Maar hoezeer ik ook met haar te doen heb, ik heb weinig invloed op de situatie. Dus laten we haar praten. Wij luisteren, knikken en werken ondertussen zo hard mogelijk door.

Voor we de deur uitgaan, begeleiden we haar naar het zojuist opgemaakte bed. Voorzichtig laat ze zich op de rand zakken, een hand stevig om haar stok geklemd. Haar gerimpelde gezicht ziet bleek, ze moet doodmoe zijn. 'Gaan jullie maar,' zegt ze zacht. 'Ik red het nu wel.'

'Het weekend komen we terug,' beloof ik. We geven haar nog een dikke kus.

In de auto terug naar Woudenberg laat het beeld van mijn oma op de rand van haar bed me niet los. Wat moet dat zwaar zijn, om niet te kunnen zien waar je bent, om je te moeten oriënteren op de tast en afhankelijk te zijn van de hulp van anderen, terwijl je kinderen niet naar je omkijken. Hoe heeft het toch zover kunnen komen? Maar ik weet dat ik er met mijn moeder niet over hoeft te beginnen.

Toch kan ik het een paar dagen later aan de telefoon niet laten. 'De verhuizers hadden haar zo laten zitten, mam.'

Mijn moeder reageert koeltjes. 'Tja, die mensen pakken nou eenmaal niet uit. Hielp het huis haar niet?'

'Nee. Maar jij had toch iets kunnen doen?'

'Ik pieker er niet over, Chantal. Ze zit altijd op me te vitten, ik doe het toch nooit goed.'

'Maar mam,' begin ik mijn protest.

Ze geeft me niet de kans om mijn zin af te maken. ‘Bemoei je er niet mee! Dit is tussen haar en mij.’ Waarna ze het gesprek snel op een ander onderwerp brengt. ‘Komen jullie binnenkort nog deze kant op? Ik wil dat grote schilderij verhangen en hoopte dat Wim dat voor me wilde doen.’

Ik slaak een diepe zucht, het laatste waar ik nu zin in heb is zo’n verplicht familieweekend. ‘Voorlopig niet mam, we hebben hier onze handen vol.’

Maar dat wil ze natuurlijk niet horen. ‘Je weet niet hoe het is, Chantal, om alles altijd alleen te moeten doen. Ik heb geen man naast me. Jij hebt makkelijk praten.’

Typisch mijn moeder, ze meet met twee maten. Zij heeft ons nog nooit geholpen, nooit. Wims familie staat altijd voor ons klaar, maar die van mij laat het consequent afweten. Helpen uitpakken? Opruimen? Witten of behangen? Je huurt maar iemand in. God, wat heb ik af en toe een hekel aan haar. Maar ik onderdruk mijn irritatie, als ik in deze tirade meega, gaat het van kwaad tot erger. Dus blijf ik beleefd en begin over de verbouwing. ‘Het schiet nu aardig op, mam. Met een beetje geluk kunnen we binnenkort verhuizen. Kom je met de kerst bij ons eten? Dan kun je zien hoe het is geworden.’

Maar mijn moeder houdt de boot af. ‘Ik weet het nog niet, ik wil eerst horen wat je broers plannen zijn. Ik bel je nog wel.’ En ze hangt op.

Met de hoorn tegen mijn borst staar ik uit het raam. Voor het koetshuis pakt Wim met een groep vrienden de wildgroei van het park aan. Manshoge braamstruiken, allerhande opschot en talloze kerstbomen gaan tegen de vlakte. De gehuurde versnipperaar verorbert de stammen alsof het lucifers zijn. De mannen lachen uitbundig, af en toe warmen ze hun handen bij het vuur. Wat zou ik graag zo ongeremd willen lachen. Maar ik heb het nooit

gekund: lachen, gek doen, me vrij bewegen in een groep. Laat ik maar thee zetten, dan doe ik tenminste iets nuttigs.

Terwijl ik opsta en naar de keuken loop, ben ik me bewust van de doffe pijn in mijn hart. Ik had gehoopt dat mijn moeder door haar deelname aan de healingopleiding bij Snowlion zou verzachten. Mijn vriendin Ilse, die nu bij haar vriend Franz in Duitsland woont, en mijn healer Meta vertellen dat dat ook wel is gebeurd. Zij studeren beiden aan dezelfde opleiding en slapen zelfs met mijn moeder op dezelfde kamer. Volgens hen laat mama tijdens de oefeningen op school een andere, kwetsbare kant van zichzelf zien. Maar ik merk er niets van.

‘Het is tijd om dit te helen,’ zeggen mijn gidsen, wanneer ik die avond nog even in mijn dagboek schrijf. *‘Komend voorjaar zal je weer zwanger zijn. Als je deze pijn nu heelt, geef je hem niet door aan je kind.’*

Ai. Ja, dat is ook zo. Wat ouders in hun leven niet verwerkt hebben, geven ze door aan hun kinderen. Natuurlijk weet ik dat. Maar ik wil mijn kind geen pijn doen. Hopelijk is mijn oudste een jongetje, dan hoeft ik het patroon niet te herhalen. ‘Ik ben al zo lang boos op haar,’ antwoord ik in gedachten. ‘Ik zou niet weten hoe ik dat moet veranderen.’

‘Verwelkom de boosheid, het is waarachtig. Druk het niet weg, dat heb je al te vaak gedaan. Dat houdt je weg bij je kracht.’

Kracht, ik laat het woord door me heengaan. Sinds de miskraam heb ik me redelijk goed gevoeld, volgens mijn natuurgenezer kwam dat door de hormonen. Maar in deze verbouwing heb ik te veel van mezelf gevraagd. Mijn oude symptomen zijn terug, ik ben weer moe. Zou het antwoord echt in de onderdrukte woede naar mijn moeder zitten? Ergens kan ik het niet rijmen. Ja, we hebben een moeizame relatie. Ja, ze is koud en afstandelijk. Maar dat legitimeert toch deze woede niet? Ergens snap ik er niks van,

maar zo is het al mijn hele leven. Het is me een raadsel waarom we niet nader tot elkaar komen.

Ik schrijf nog even door en ontvang tips over voeding, meditatie en loslaten. Ergens moet ik grijnzen. De spirituele wereld kent geen tijd, mijn gidsen blijven hun adviezen net zolang herhalen tot ik ze een keer toepas. Eerst verhuizen en dan, zo neem ik me voor, ga ik mijn leven echt beteren.

Half december 1999 is het zover. Vlak voor de kerst trekt ons kantoor in het drie verdiepingen tellende landhuis. Naast de entree op de begane grond komt het mooiste secretariaat van Nederland (welke officemanager heeft er nou zo'n uitzicht!), de grote herenkamer ernaast gaat dienst doen als ontvangst- en vergaderruimte, op de eerste verdieping is plek voor vier coachingskamers en op de kapverdieping komt een grote trainingsruimte met een eigen keuken. Uiteraard hebben we niet de meubels om een kantoor van deze omvang in te richten, maar met een nieuwe lening van de bank (de oude lening is netjes afbetaald) kunnen we gaan winkelen.

Privé betrekken we een week later het charmante chalet, een houten huisje met bonte luiken pal naast het landhuis. Met een grote woonkamer, een keuken, twee slaapkamers en een badkamer is het voor ons tweeën precies groot genoeg. Het koetshuis zal na een fikse opknapbeurt worden verhuurd. Die extra ruimte hebben we niet nodig en van de inkomsten kunnen we de erfpacht betalen.

De herinnering aan die eerste tijd op het landgoed zal ik altijd bij me dragen. De geur van de brandende houtkachel, terwijl wij uitpakken. Het geluid van de zware luiken, als we ze dicht trekken omdat de kou na het ondergaan van de zon door het enkele glas naar binnen komt. De stilte van het park, als de drukte van het

verkeer 's nachts voor een paar uur tot rust komt. Eindeloos sta ik op mijn sloffen achter het raam en staar verliefd naar buiten. Die bewondering zie ik ook in de ogen van vrienden en familie. Met kerst leiden we hen geeuwend van vermoeidheid, maar zo trots als een pauw rond. Eerst door alle panden, daarna door het park. We kokkerellen in de nieuwe keuken en eten aan mijn feestelijk gedekte Franse eettafel. De kaarsen branden, de muziek speelt.

Ergens voelt het onwerkelijk, ik kan nog niet helemaal bevatten dat we hier nu echt wonen.